

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ
КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ТА
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Матеріали
науково-практичної інтернет-конференції
(23 квітня 2021 року)

ОДЕСА
2021

УДК 343.98:343.95
A43

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

A43 **Актуальні** аспекти криміналістичного та психологічного
забезпечення правоохоронної діяльності, м. Одеса, 23 квітня
2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. 269 с.
УДК 343.98:343.95

© ОДУВС, 2021

*Єфремова С. О.,
курсант ОДУВС*

*Науковий керівник:
Проценко О. О.,
доцент кафедри криміналістики та психології ОДУВС,
кандидат юридичних наук*

НЕВЕРБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Безумовним є те, що будь яка слідча (розшукова) дія неможлива без використання спілкування. Воно може відбуватися між будь якими учасниками процесу, варто відмітити, що важливу функцію тут відіграє слідчий. Важливість спілкування беззаперечна, так як значною мірою саме від нього залежить успіх всієї слідчої (розшукової) дії та якість отриманої інформації.

Окрім інформації, яку можна отримати під час безпосередньої бесіди, можна отримати й іншу інформацію, невербальну. Даний вид криміналістичної інформації є надзвичайно ефективним, так як з його допомогою можна отримати відомості, які були приховані чи не озвучені з певних причин. Тому, на сьогоднішній день, дана тема є актуальною та широко досліджуваною.

Не дарма дослідженню даного виду питання присвятили свої праці велика кількість науковців, це: О. П. Ващук, І. І. Шепітько, В. В. Тіщенко, А. Г. Караяни, В. Л. Цветков.

Не можна не погодитись з переконаннями таких вчених як Б. де Пауло, П. Екман, Д. Фаст, що велику кількість інформації можна виявити шляхом візуального спостереження за особою. Це може бути міміка, жести, певна поза яку зайняла особа під час спілкування. Дана інформація засвоюється поза вербальним спілкуванням, вона є так би мовити значним додатком до нього. Даний комплекс знань, що проявляється під час невербального спілкування особи, дістав назву мови тіла або мови рухів.

Прояви невербальної комунікації вивчаються в такі специфічних областях знань, як:

- 1) кінесика: вивчає прояви почуттів, намірів з допомогою міміки, пантоміміки, жестів, погляду;
- 2) такесика: вивчає дотики та торкання, що можуть відбутись в ході спілкування – потиск рук, обійми, поглажування;
- 3) проксемика: дає поняття розташування людей у просторі спілкування: дистанція, кути взаємного розташування;
- 4) просодика (паралінгвістика) – вивчає особливості людини, що виникають внаслідок задіяння голосових зв'язок – тональність, діапазон, гучність;
- 5) екстралінгвістика, котра аналізує додаткові характеристики голосу – покашлювання, плач, сміх, паузи [1; с. 66-68].

Використання даних знань надасть слідчому змогу змодельовати подальшу поведінку цієї особи і правильно обрати до неї тактичні і психологічні засоби впливу. У психології підкреслюється, що успішне спілкування забезпечується не тільки знаннями щодо співрозмовника, але й його розумінням та співпереживанням.

З метою детальнішого дослідження використання інформації даного виду, її слід виокремити в чотири окремі стадії:

1. Використання невербальної інформації на підготовчій стадії проведення слідчої (розшукової) дії;

2. Використання даного виду інформації на робочій стадії слідчої (розшукової) дії;

3. Використання невербальної інформації на заключній стадії слідчої (розшукової) дії;

4. Використання даної інформації на стадії оцінки отриманих результатів [2; с. 294].

Так, на підготовчій стадії, слідчий вже має змогу дослідити кримінальне провадження, а саме певні обставини події, осіб які можуть бути певним чином причетні до цього. З допомогою детальнішого дослідження слідчий здатен скласти певний уявний образ щодо того чи іншого учасника кримінального провадження. Це є надзвичайно складним завданням, і під силу далеко не кожному верифікатору.

Отримання неправдивої та недостовірної інформації під час проведення слідчих (розшукових) дій не є новиною. Дана інформація суттєво відрізняється від повсякденної, так як впливає з певної кримінальної події. Не існує загальноприйнятого методу який би вказував на недостовірність даних показань, тому на допомогу і приходять невербальна інформація, яку транслює особа.

Проте яким же чином можна розпізнати і оцінити дійсний зміст невербальної інформації стає питання перед слідчим. Так як не існує конкретно визначеної інтерпретації невербальної мови. З даною метою безліччю дослідників було класифіковано та систематизовано ряд відповідних досліджень, де описано численні вирази невербальної мови та невербальної поведінки. Однак все ж виникає питання щодо можливості слідчого правильно інтерпретувати та надавати оцінку певним проявам невербальної інформації. Звичайно, ознайомлення зі спеціальною літературою може надати таку можливість, але не в повному обсязі. Має місце залучення до проведення процесуальних дій відповідного спеціаліста, який розуміється у сфері невербального спілкування. Окрім того, доцільним при проведенні слідчої (розшукової) дії є проведення відеозйомки, з допомогою якої пізніше можна провести детальний аналіз поведінки особи, яка досліджується [3; с. 173].

Інформація у вигляді невербальної сторони спілкування, яка отримана в ході проведення слідчих (розшукових) дій, є однією з різновидів криміналістичної інформації. Тому, варто виділити

характерні риси, які виявляють її специфіку та основну відмінність від інших видів інформації:

1. Це відомості, які мають особистісний характер. Загалом під невербальною інформацією розуміються будь-які відомості, що отримуються з допомогою органів чуття, без застосування вербального каналу зв'язку;

2. невербальна інформація являється вираженням внутрішнього світу особи, її психологічних, соціальних, духовних, фізіологічних та інших якостей;

3. засобами передачі даної інформації є внутрішні та зовнішні органи людини, її елементи зовнішності, тощо [4; с. 122].

Таким чином, можна виділити, що невербальна інформація є надзвичайно важливим компонентом у спілкуванні між особами, в тому числі слідчого з іншими учасниками кримінального провадження, під час проведення слідчих (розшукових) дій. Тісно взаємодіючи з вербальною, вона утворює комплексний засіб комунікації, котрий суттєво надає можливість впливати на результати слідчої (розшукової) дії.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Караяни А. Г., Цветков В. Л. Психологія спілкування і перемов в екстримальних умовах. ЮНІТІ-ДАНА. Москва, 2014. С. 248.

2. Вашук О. П. Тактика використання невербальної інформації при проведенні слідчих (розшукових) дій. Вченні записки Тавричного національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія «Юридичні науки». 2013. Том 26 (65). № 2-2. С. 293-299.

3. Тіщенко В. В., Вашук О. П. Сприйняття та використання вербальної і невербальної інформації під час проведення слідчих (розшукових) дій. Криміналістика і судова експертиза. 2019. Вип. 64. С. 169-179.

4. Вашук О. П. Невербальна інформація як один із видів криміналістичної інформації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013. № 6-2 том2. С. 110-113.

Бершавська К. Р.	
ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ...	91
Борисюк О. М.	
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	94
Гаркуша Г. О.	
ГОТОВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ.....	98
Грабарчук А. Г.	
УГОДА ЯК КОМПРОМІС У ВИРІШЕННІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ.....	102
Єфремова С. О.	
НЕВЕРБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ....	105
Заволокіна В. А.	
РЕФЛЕКСІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ОСОБИСТОЇ ЗРЛОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	109
Заволокіна В. А., Проценко О. О.	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ (КОНТАКТ) ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	112
Заморій А. С.	
ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	114
Здерчук А. О.	
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА ПОБУДОВИ ЗАПИТАНЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	119
Зеленська В. В.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА.....	124
Каліух О. С.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	130
Кісілюк М. В.	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	133